

แนวคิดการพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย

พ.ศ.2573

Development Concept for Thai Higher Education Quality Supervision System in 2030

วุฒิปภูมิ จุฬางกูร¹ พันธศักดิ์ พลสารัมย์² ดำรงค์ ทวีแสงสกุลไทย³

Wutthiphum Jurangkool, Pansak Ponsaram, Damrong Thaveesaengsakulthai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารมีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้ 2) เพื่อศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยและอาเซียนและข้อเสนอแนะ 3) เพื่อศึกษาระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยและสหรัฐอเมริกา และข้อเสนอแนะกรอบการวิจัยมี 7 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า แผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาได้ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ มาตรฐานและเครื่องมือที่ใช้ บริบทที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยอาเซียนและระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยและสหรัฐอเมริกา ทั้งระดับหลักสูตรและระดับสถาบัน ได้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาเพื่อพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ทั้ง 7 ด้านได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ มาตรฐาน และเครื่องมือ ระเบียบวิธีการ บริบทที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คำสำคัญ (Keywords): แนวคิดเพื่อการพัฒนา; ระบบการกำกับคุณภาพการศึกษา; อุดมศึกษาของไทย

Received: 2022-06-25 Revised: 2022-08-22 Accepted: 2022-08-24

¹ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Faculty of Education, Chulalongkorn University.
Corresponding Author e-mail: Wutthiphum.jur@student.chula.ac.th

² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Faculty of Education, Chulalongkorn University. e-mail: pansak@gmail.com

³ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Faculty of Education, Chulalongkorn University. e-mail: damrong.t@chula.ac.th

Abstract

This study was documentary research aim to analyze 1) national development strategic plans related to higher education and recommendation for application, 2) Thailand and AUN-QA quality assurance system and recommendation for application 3) Thailand and US accreditations system and recommendation for application. The conceptual framework for this study consists of 7 components. The study results found that the national development strategic plans related to higher education with recommendation for application for Thai higher education quality supervision system in 2030 were principle, objective, component, standard and tool, context and stakeholder and Thailand and AUN-QA quality assurance system and Thailand and US accreditations system and recommendation, both of program and institution levels, the recommendation for application should applied principles, objectives, components, methods, standard & tools, contexts and stakeholders in Thai higher education quality supervision system in 2030.

Keywords: Concept for development; Thai higher education quality supervision system; Higher Education institution

บทนำ (Introduction)

กระแสสังคมด้านการพัฒนาของโลกเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (“พระราชกำหนดการรับรองมาตรฐานการอุดมศึกษาอันเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาให้แจ้งต่อการบริหารงานบุคคลและสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง”, 2562) ตัวชี้วัดเป้าหมายการศึกษา (UNESCO, 2016) ซึ่งการสร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม สร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผลและการรวมตัวของเครือข่ายคุณภาพของมหาวิทยาลัยในอาเซียน (ASEAN University Network, 2559) เพื่อสร้างความร่วมมือและกรอบคุณภาพและมาตรฐานทางการศึกษาให้ทัดเทียมร่วมกัน (SEAMEO RIHED, 2013) และเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ความมั่นคง สร้างโอกาส และรับมือกับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

การจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง คุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง มโนทัศน์เกี่ยวกับระบบการกำกับคุณภาพการศึกษา ระบบการประกันและระบบการรับรอง ถือเป็นกระบวนการกำกับและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (Nicholson, 2011) สถาบันการศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น (“พระราชกำหนดกฎกระทรวงศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา”, 2561) ทำให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่ดีและเชื่อถือได้สามารถเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพ คือ เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542) ระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาถือเป็นกลไกที่สำคัญซึ่งต้องดำเนินการโดยบุคลากรในสถาบันการศึกษานอกจากนี้ยังต้องดำเนินการตามกลยุทธ์และปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาเนื่องจากการเติบโตทางเทคโนโลยีเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Ezeokoli & Ayodele, 2014)

ประเทศไทยมีกลไกการประกันคุณภาพ ได้แก่ การประกันคุณภาพภายในและภายนอก โดยบรรจุไว้ในแผนอุดมศึกษา 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เพื่อให้ต้นสังกัดได้ทบทวนคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา สภาพปัญหาปัจจุบันระบบกำกับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ไม่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจจะทำให้ระบบกำกับคุณภาพที่ไม่ทันสมัย ขาดการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องหรือตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง เช่น การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมหลายเชื้อชาติ การเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ของกระแสวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเทคโนโลยี รวมไปถึงภัยคุกคามเชิงสังคมต่าง ๆ รวมไปถึงโรคระบาดที่อุบัติใหม่อันมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตและการศึกษาของประชาชนหรือทิศทางของระบบการกำกับคุณภาพเองไม่ได้ มาตรฐานสากล สวนทางกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งการประเมินหลายอย่างไม่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์และความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็ล้วนส่งผลถึงการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องทิศทางการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาระดับสากลยังมุ่งเน้นถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ (UNESCO, 2016) และตอบโจทย์ความต้องการและแก้ไขปัญหาของสังคม (Neubauer et al., 2012)

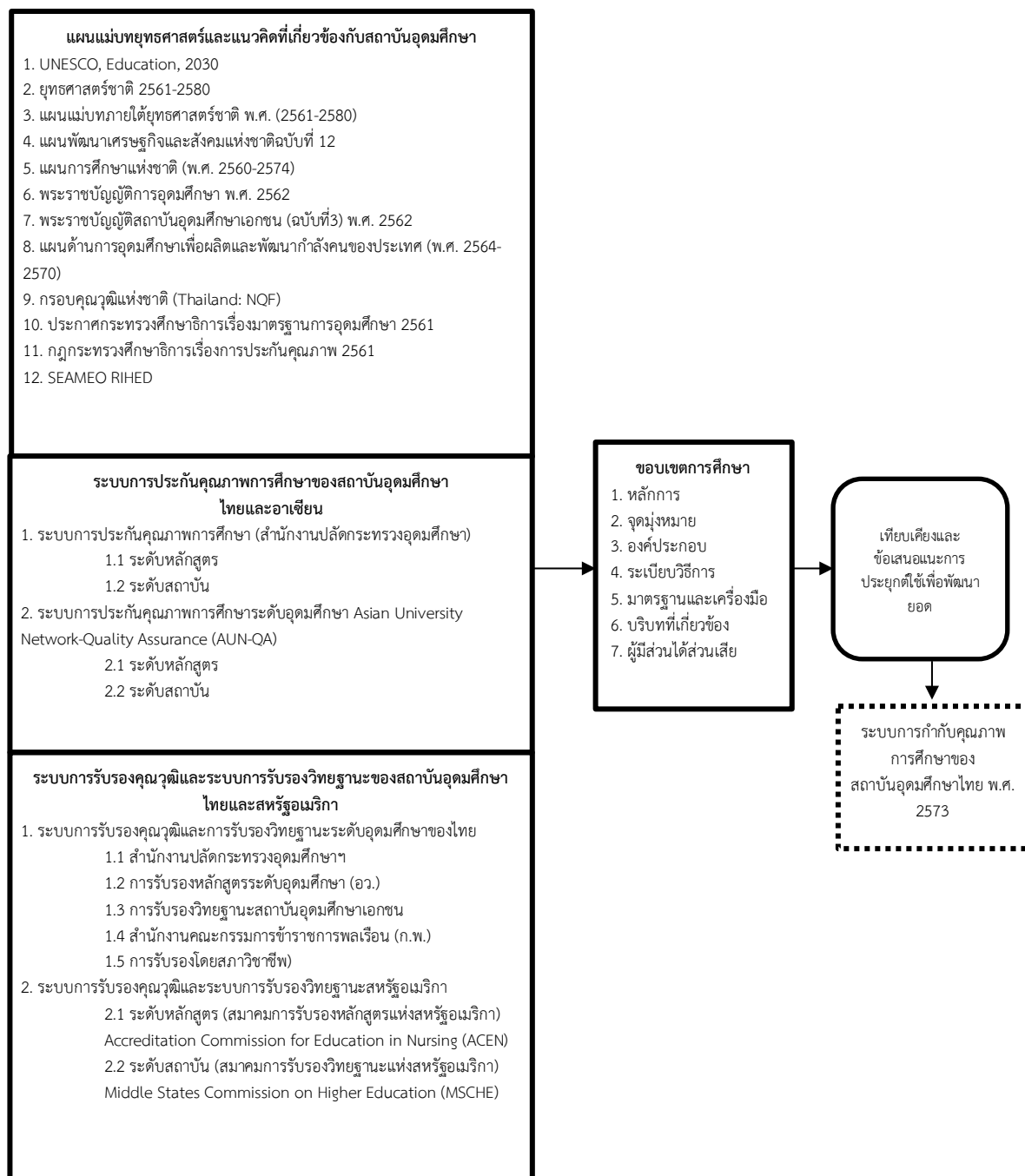
ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวความคิดพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ด้วยความประสงค์ที่ศึกษาแผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยและอาเซียนและระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยและสหรัฐอเมริกาเพื่อวิเคราะห์เทียบเคียงความเหมือนและความต่างของระบบพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ที่ตอบโจทย์บริบทสังคมเป็นการยกระดับมาตรฐานคุณภาพระบบของไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาแผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้
2. เพื่อศึกษาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยอาเซียนและข้อเสนอแนะการพัฒนา

3. เพื่อศึกษาระบบการรับรองคุณวุฒิ และระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยสหรัฐอเมริกาและข้อเสนอแนะการพัฒนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ซึ่งผู้วิจัยถือหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นรองหรือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารเหล่านี้ UNESCO, Education, 2030, ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และ Semeo Riled, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574), พระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ.2562, แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ (พ.ศ.2564 -2570), พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่3) พ.ศ.2562, กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Thailand : NQF), ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา 2561และกฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการประกันคุณภาพ 2562, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ คู่มือและตัวอย่างการรับรองมาตรฐานการศึกษาระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยและต่างประเทศ

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง

การรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยได้วิจัยตามกรอบที่กำหนดไว้ 7 ลักษณะ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ ระเบียบวิธีการ มาตรฐานและเครื่องมือ บริบทที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้จากอ่านนำมาเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่ใหม่ ตัดทอนข้อมูล คงไว้เฉพาะเรื่องที่ต้องการวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา จำแนกหมวดหมู่ของแต่ละประเด็นและพิจารณาข้อมูลที่เหมือนกันและต่างกัน ตรวจสอบความเชื่อมโยง กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของประเด็น ตรวจสอบความถูกต้อง หาข้อสรุปและการตีความ (เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติภรณ์และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552) โดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. แผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบการกำกับคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย

สรุปแนวคิดที่ได้จากแผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบการกำกับคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1) UNESCO, Education, 2030 หลักการแก้ปัญหาและความต้องการของสังคมโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องกับบริบทความต้องการและทิศทางการพัฒนาของการเปลี่ยนแปลง

ระดับสากลเป้าหมาย เพื่อสร้างหลักประกันการศึกษา มีคุณภาพ ครอบคลุม เท่าเทียม การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้พลเมืองโลกเข้าถึง อย่างเป็นธรรม เสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ

2) ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580 หลักแห่งความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพคนไทย การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะศตวรรษที่ 21 การศึกษา ที่เป็นเลิศระดับสากล ระบบการเรียนรู้ การเทียบโอนหน่วยกิตขับเคลื่อนความต้องการของประเทศด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม

3) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แนวคิดเพื่อความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นประเทศที่พัฒนาเป้าหมายเพื่อพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพตอบโจทย์การพัฒนาประเทศทัดเทียมกับนานาชาติเน้นการเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเป็นเลิศด้านการศึกษาในระดับสากล ผลิदनวัตกรรมตามความต้องการของประเทศ

4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา จุดมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยเป็นคนเก่งมีความสามารถและพัฒนาต่อเนื่องตลอดชีวิต เสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล เรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต สถาบันการศึกษาควรบริการวิชาการที่ทุกคนเข้าถึงได้

5) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2574) หลักการศึกษาเพื่อปวงชน เน้นความเท่าเทียมและทั่วถึง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการมีส่วนร่วม จุดมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยรับการศึกษา ที่มีคุณภาพ เรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับการศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อผลลัพธ์ผู้เรียน อย่างเท่าเทียมและการบริหารที่มีคุณภาพ เน้นพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานชาติ ทักษะศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน ลดความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึง ประเด็นการพัฒนา ได้แก่ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนด้านการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจความสามารถการแข่งขันของประเทศ

6) พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อพัฒนากำลังคน และผู้เรียน ลดความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหาสังคม ได้แก่ 1) จัดการศึกษาตามมาตรฐาน 2) แบ่งสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 3) การจัดการศึกษาสอดคล้องกับการพัฒนากำลังคน การศึกษาตลอดชีวิต ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลิตงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ แก้ปัญหาและความจำเป็นของประเทศ 4) การควบคุมกำกับดูแลมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

7) พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเพื่อกำกับมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จุดมุ่งหมายเพื่อธำรงรักษามาตรฐานให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการรับรองในกฎกระทรวงการขอใหรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

8) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ.2564-2570 การสร้างคนสร้างปัญญาพัฒนาสังคมไทยให้อย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาคนที่มีศักยภาพสมรรถนะสูงสร้างความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาและแข่งขันของประเทศและเวทีโลก หลักสูตรชั้นนำที่ผลิตกำลังคนสนอง ความต้องการแรงงานที่มีมาตรฐานสากลแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ มีจุดมุ่งเน้นได้แก่ 1) พัฒนาศักยภาพคน ผลิตบัณฑิตและแรงงานตามความต้องการของตลาด การเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาหลักสูตรกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 2) ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและนวัตกรรมให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3) การจัดระบบอุดมศึกษาเพื่อสร้างศักยภาพและอัตลักษณ์

9) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Thailand: NQF) แนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนภาคอุตสาหกรรมของประเทศ จุดมุ่งหมายเพื่อเทียบเคียงคุณวุฒิของผู้เรียนและแรงงานไทย สถาบันจัดการสอนที่สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิเชื่อมโยงกับนานาชาติ ยกระดับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่อาเซียนและมาตรฐานสากล เน้นการพัฒนา ระบบสะสมเทียบโอนหน่วยกิตและประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรฐานอาชีพ ผลลัพธ์การเรียนรู้ การปฏิบัติงานและลักษณะที่พึงประสงค์ ร่วมกับเครือข่ายอาชีพ การพัฒนามาตรฐานอาชีพตามกรอบคุณวุฒิ

10) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา 2561 แนวคิดด้านมาตรฐานการศึกษาของชาติกับกับการพัฒนามนุษย์ เพื่อตอบโจทย์ของประเทศ จุดหมายเพื่อให้บัณฑิตมีลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้เรียน ให้รองรับบริบทการเปลี่ยนแปลง ทักษะศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างนวัตกรรม 2) การวิจัยและนวัตกรรม ผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมด้วย ความร่วมมือกับต่างชาติและทุกภาคส่วน 3) การบริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีเครือข่ายความร่วมมือ 4) ศิลปะและวัฒนธรรมสร้างเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจความเป็นไทย 5) การบริหารจัดการ ทำหลักสูตรและกลไกพัฒนามาตรฐาน ยึดหยุ่นคล่องตัว มีอิสระทางวิชาการ ตามพันธกิจวิสัยทัศน์

11) กฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการประกันคุณภาพ 2561 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพโดยการประเมินติดตามตรวจสอบคุณภาพแต่ละระดับและประเภท จุดหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพ สร้างความมั่นใจแก่สาธารณชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นการยืนยันว่าสถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน สถาบันการศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายใน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กำหนดหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่กำกับดูแล

12) Seameo Rihed การสร้างเครือข่ายกรอบและประกันคุณภาพการศึกษาอาเซียน จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ พัฒนาระบบความกลมกลืนและยอมรับคุณวุฒิระหว่างกัน มีจุดมุ่งเน้น ได้แก่ 1) ส่งเสริมหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอก 2) กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก 3) หลักการประกันคุณภาพภายใน 4) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การโอนหน่วยกิต การเคลื่อนย้ายผู้เรียนและแรงงาน กรอบมาตรฐานคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. แผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้มี 6 ลักษณะ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ มาตรฐานและเครื่องมือบริบทที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นควรนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ทั้งด้านหลักการและจุดมุ่งหมายสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนายกระดับมาตรฐานของระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งตอบโจทย์ความต้องการพัฒนาประเทศ ซึ่งหลักการได้สอดคล้องกับวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ที่เห็นว่าการสำเร็จทางการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับอนาคต ควรมุ่งเน้นนโยบายและแนวปฏิบัติที่เน้นคุณภาพทั่วถึงเท่าเทียมและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี สร้างเครือข่ายระบบบริหารที่ชัดเจนและงานวิจัยของศิริพงศ์ รักใหม่ และคณะ (2562) เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาที่จะอยู่รอดในอนาคตต้องพัฒนาคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพและการบริหารจัดการ

2. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยอาเซียนและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ประกอบ ด้านมาตรฐานและเครื่องมือ ด้านระเบียบวิธีการ ด้านบริบทและด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเพิ่มความเป็นมาตรฐานสากล ความสมบูรณ์และตอบโจทย์ความต้องการของสังคม ซึ่งด้านมาตรฐานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสอดคล้องและมีทิศทางเดียวกับงานวิจัยของอนันต์ อันทวิสิน และคณะ (2561) ที่เห็นว่าการประกันคุณภาพภายในเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา ควรเน้นส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดรวมทั้งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถาบันด้วยและสอดคล้องกับงานวิจัยของทะนง ทองภูเบศร์และคณะ (2562) ยังเห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาในยุคดิจิทัลมี 5 ลักษณะ ได้แก่ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์ นวัตกรรมวิธีการและความเชื่อมั่น

3. ระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยสหรัฐอเมริกาและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ประกอบ ด้านมาตรฐานและเครื่องมือ ด้านระเบียบวิธีการ ด้านบริบท และด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันสามารถเพิ่มมาตรฐานความเป็นสากล ความสมบูรณ์และตอบโจทย์ความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะด้านมาตรฐานและเครื่องมือ ระเบียบวิธีการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Dalal J. Muhtadi (2013) เห็นว่าควรมีการปรับปรุง วิธีการ กระบวนการและมุ่งเน้นผลลัพธ์ รวมทั้งมีวัฒนธรรมความไว้วางใจ ความเคารพกัน ทำงานร่วมกันและการเปิดเผยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Albertha W. Barrette (2020) ยังเห็นว่าระบบการรับรองวิทยฐานะ ยังขาดความรู้ นโยบายและกระบวนการ ขั้นตอนการรับรองคุณภาพและการปรับปรุงสถาบันอุดมศึกษาตามข้อกำหนดของรัฐบาลกลาง จึงควรพัฒนากลยุทธ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 แผนแม่บทยุทธศาสตร์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อเสนอแนะการประยุกต์ไปปรับปรุงพัฒนาระดับมาตรฐานระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์กรประกอบ มาตรฐานและเครื่องมือที่ใช้ บริบทที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.2 การเทียบเคียงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยอาเซียน และระบบการรับรองคุณวุฒิและระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาไทยและสหรัฐอเมริกาพร้อมกับข้อเสนอแนะที่ได้ควรพิจารณานำสู่การพัฒนาระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 เพื่อเพิ่มความเป็นมาตรฐานสากล ความสมบูรณ์ และตอบโจทย์ความต้องการของสังคม โดยมี 7 ด้าน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์กรประกอบ มาตรฐานและเครื่องมือ ระเบียบวิธีการ บริบทที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ข้อเสนอแนะการศึกษาต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดสู่รูปแบบระบบการกำกับคุณภาพการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ.2573 ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตของสังคมไทย

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมศึกษาระบบกำกับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของยุโรปเพื่อเทียบเคียงจุดเด่นจุดด้อย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบกำกับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในอนาคตที่ได้มาตรฐานเทียบเคียงทั้งยุโรปและสหรัฐอเมริกาจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบที่พัฒนาให้ครอบคลุมและเป็นมาตรฐานสากลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทอง ทองภูเบศร์, ประภาพร คุณารักษ์, วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, กิจพิณฐ์ อุสาโห และสุคนธ์ทิพย์ ทินาภรณ์. (2562). *อนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา*
ภายนอกในระดับอุดมศึกษาทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- เบญญา ยอดคำเนิน-แอ็ดติกิจ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ :
การจัดการข้อมูล การตีความ และการหาความหมาย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและ
สังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เบญญา ยอดคำเนิน-แอ็ดติกิจ, บุปผา ศิริรัศมีและวาทีณี บุญชะลิกษ์. (2537). *การศึกษาเชิงคุณภาพ:
เทคนิคการวิจัยภาคสนาม*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชกำหนดกฎกระทรวงศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา. (2561, 23 กุมภาพันธ์). *ราช
กิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก. หน้า 4.

- พระราชกำหนดการรับรองมาตรฐานการอุดมศึกษาอันเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาให้แจ้งต่อการบริหารงานบุคคลและสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง. (2562, 1 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 59-72.
- ศิริพงศ์ รักใหม่ สิริฉันท สติรกุล เดชพาหพงษ์และพันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2562). แนวโน้มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน: ทางเลือกแห่งอนาคต. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 13(1), 250-269.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 และเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทย ในปีพ.ศ.2573*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อภินันต์ อันทวิสิน. (2561). *โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศกับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- Albertha, W.B. (2020). *Power of Accreditation in U.S. Higher education*. Ph.D. dissertation (Faculty of Education). Graduate School of The University of Alabama.
- ASEAN University Network. (2559). *Guide to AUN-QA assessment at institutional level, (Version No.2.0)*. Bangkok: Chulalongkon University.
- Dalal, J.M. (2013). *The benefits and costs of accreditation of undergraduate medical education programs leading to the md degree in the United States and its territories*. Ph.D. dissertation (Faculty of the USC ROSSIER, School of education) University of southern California.
- Ezeokoli, R.N., & Ayodele, K.O. (2014). Dimensions of Service Quality Encountered By Students on Sustainability of Higher Education in Nigeria. *Developing Country Studies*. 4, 147-156.
- Neubauer, A. and Dahinden, J. (2012). "Zwangsheiraten" in der Schweiz: Ursachen, Formen, Ausmass. "Mariages forcés" en Suisse: Causes, formes et ampleur.
- Nicholson, K. (2011). *Quality assurance in higher education: A review of the literature*. Teaching and Learning Development Officer Council of Ontario Universities Degree Level Expectations Project McMaster University.
- Southeast Asian Ministers of Education Organization. (2013). *Seameo Center*. Retrieved October 10, 2020, from www.rihed.seameo.org/2021.